PDF-XChange Editor Click to BUY NOW! www.tracker-software.com

иїв: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Випуск 29. С. 72–78. URL: file:///C:/Users/%D0%94%D0%BE%D0%BC/Downloads/Nchnpu_019_2015_29_15%20(1).

6. *Сисоєва С. О. Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія. Хмельницький: ХГПА, 2008. 324 с.*
7. *Якубович М. А. оррекция двигательных и речевых нарушений методами физического воспитания: пособие для учителя / М. А. Якубович, О. В. Преснова. – М. : Гуманитар. изд. Центр ВЛАДОС, 2006. – 287 с.*

УДК 378.147.88

Г. О. Латіна
кандидат біологічних наук, доцент
Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ УМОВ ПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ

У статті розглянуто зміни у показниках напруженості трудового процесу у зв язку з цифровою трансформацією умов праці вчителя, що призводить до зміни оцінки категорії та класу напруженості трудового процесу.

В статье рассмотрены изменения показателей напряженности трудового процесса в связи с цифровой трансформацией условий труда учителя, что приводит к изменению оценки категории и класса напряженности трудового процесса.

The article discusses changes in the indicators of the intensity of the labor process in connection with the digitalization of the working conditions of the teacher. This leads to a change in the assessment of the category and class of labor intensity.

Ключові слова: *цифрова трансформація, напруженість праці, умови праці, вчитель.*

Ключевые слова: *цифровая транєформация, напряженность труда, условия труда, учитель.*

Keywords: *digital transformation, labor intensity, working conditions, teacher.*

Постановка проблеми. На сьогодні Концепцією «Нова українська школа» визначено нову роль вчителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини. Такий підхід ставить перед вчителем нові вимоги не тільки до професійної компетентності, а й до професійного здоров'я працюючої людини.

Збільшення поширеності неінфекційної патології у світі призводить до зростання масштабів викликаних нею негативних медико-соціальних наслідків. Питома вага смертності від неінфекційних хвороб у загальній структурі смертності населення світу збільшилася впродовж останніх років з 63% до 68%. На глобальному рівні 31,3% випадків смерті обумовлено хворобами системи кровообігу, 13,0% – злоякісними новоутвореннями, 6,2% – цукровим діабетом, 5,0% – хронічними обструктивними захворюваннями легень 13].

Захворюваність з тимчасовою втратою працездатності вчителів складається з хвороб органів дихання (65,5%), хвороб кістково-м'язової системи (10%), хвороб системи кровообігу (6,6%) 5 . Однак, окрім розповсюдженості неінфекційних захворювань, в умовах

PDF-XChange Editor Click to BUY NOW! www.tracker-software.com

пандемії від COVID-19, зростає інфекційна захворюваність. Станом на 30 листопада починаючи від 1 вересня, за даними МОЗ України, на COVID-19 захворіло 24,5 тисячі вчителів закладів освіти України [11].

Для трудового процесу вчителя характерна відсутність професійної захворюваності, але наявна виробничо-зумовлена захворюваність, яка вимагає посиленого контролю в умовах реформи медицини, оцінки факторів впливу, показників напруженості трудового процесу та пошуку шляхів оптимізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше дослідження напруженості праці відповідно до «Гігієнічної класифікації праці» (на далі Гігієнічна класифікація праці) ГН 3.3.5-3.3.8;6.6.1-083-2001 проведено І. О. Калиниченко, Г. О. Латіною і доводять шкідливість умов трудового процесу ПП. Авторами дослідження розроблена методика оцінки напруженості праці за інтегральною оцінкою 6. Однак, у 2014 році затверджено наказ Міністерства охорони здоров'я України № 472/25249 щодо Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» в яких відбулися зміни [7].

За новою Гігієнічною класифікацією праці проведена оцінка трудового процесу педагогічних працівників І. В. Савушиною і доводено, що умови праці вчителів закладів загальної середньої освіти не відповідають гігієнічним вимогам за показниками напруженості праці, що відноситься до 3 ступеня 3 класу шкідливий умов праці 10. Не заперечуючи унікальність проведеного дослідження І. В. Савушиною, слід оптимізувати оцінку праці вчителів визначивши основні та допоміжні показники напруженості праці. Наявні дані хронометражних спостережень умов праці вчителя не враховують оцінку трудового процесу за показниками напруженості праці згідно з Гігієнічною класифікацією від 2014 року. Відповідно до нової редакції відбулися зміни в оцінці сенсорних навантажень, а саме тривалості зосередженого спостереження, щільності сигналів, кількості виробничих об'єктів одночасного спостереження.

Крім того, слід провести додаткові дослідження професіографічних характеристик умов праці у зв'язку зі змінами в системі освіти які передбачені Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Мета статті – визначити процес цифрової трансформації умов праці вчителя, як характеристики напруженості трудового процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах стримання поширення пандемі COVID-19 відбулося закриття закладів освіти усіх рівнів у 191 кра нах світу і 1,57

млрд учнів і студентів були змушені навчатися дистанційно 9 .

У співпраці з ЮНЕСКО та Міжнародною організацією праці та цільовою групою «Вчителі для освіти – 2030» у травні 2020 року розроблено рекомендації для керівників закладів освіти та представників органів управління освітою щодо відновлення роботи шкіл. Рекомендаціями передбачено такі кроки з відновлення роботи закладів загальної середньої освіти: соціальний діалог і комунікація; охорона праці та техніка безпеки; психологічне, соціальне й емоційне благополуччя вчителів; підтримка та підготовка вчителів; практична діяльність права та умови праці вчителів; фінансові ресурси й інвестиції; моніторинг і оцінка 14 .

Відомо, що дослідження трудової діяльності відбувається методом професіографії. Професіографія – опис конкретної професії, яка відображає мету та завдання даного виду праці, умови та організацію виконання окремих етапів і всієї роботи у цілому, а також її психофізіологічну характеристику 2 .

Умовами праці є сукупність факторів трудового процесу і виробничого середовища, у якому здійснюється діяльність людини. До таких факторів належать важкість та напруженість праці 7]. За сучасними уявленнями, «напруженість праці» – це узагальнене поняття, що інтегрує різні шляхи та механізми впливів чинників, що формують нервово-емоційне навантаження у працюючої людини за якісними та кількісними характеристиками. Характер навантажень об'єднано у інтелектуальні, сенсорні, емоційні чинники та режим праці [3].

В нових умовах практична діяльність виходить на новий рівень оточена інтернет-ресурсами та онлайн-інструментами. Це вимагає від педагога опановувати нові компетентності, зокрема інформаційно-цифрову 12].

На цьому етапі виникає термін діджиталізація. Оксфордський словник англійської мови, окреслює діджиталізацію, як «дію або процес з оцифровування; перетворення аналогових даних (зображень, відео- та текстових матеріалів) у цифрову форму». На думку О. Є. Гудзь, С. А. Федюніна, В. В. Щербини, діджиталізація – це заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування підприємствами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення своєї мети 8 У своїй роботі К. Багацька, А. Гейдор доводять, що слід розмежовувати поняття діджиталізація та цифрова трансформація (digital transformation). На їх думку, цифрова трансформація – це не просте оцифрування (автоматизація) вхідних та вихідних даних (диджитація) [1].

Так діджиталізація освітньої галузі проходить опосередковано через професійне вдосконалення, самовдосконалення педагогів через YouTube, Prometheus, WiseCow, TEDx Talks, GoogleMaps, Duolingo, MyCoted, Google Keep; Facebook,

PDF-XChange Editor Click to BUY NOW! www.tracker-software.com

Instagram, Twitter тощо 12].

Встановлена особливість праці у вигляді цифрової трансформації, що за Гігієнічною класифікацією праці відноситься до інтелектуального навантаження [7]. Оскільки використання ІТ-технологій вимагає підвищення сенсорного навантаження, зокрема введення показника напруженості трудового процесу який раніше не оцінювався для визначення класу умов праці, як спостереження за екранами відеотерміналів. Крім того, зростання часу на роботу за комп'ютером вимагає включення в оцінку умов праці і другу характеристику трудового процесу – важкість трудового процесу. Постає питання включення таких показників для оцінки, як стереотипні робочі рухи та робоча поза.

Крім того, встановлені особливості вимагають провести оцінку структури часу педагогічних працівників. До 2020 року середня тривалість робочого часу складала 14,09 години на добу враховуючи всі компоненти від проведення уроків, перевірки домашнього завдання, зошитів, ведення документів до роботи за комп'ютером 4]. Таким чином, проблема оцінки структури доби вчителів в умовах діджиталізації умов праці – ще один напрям дослідження трудового процесу в змінених умовах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати наукового пошуку визначають необхідність піддавати аналізу саме цифрову трансформацію, як нову складову інтелектуального навантаження–характеристику трудового процесу. Під час визначення класу умов праці, в оцінку слід включати, параметри важкості трудового процесу, тоді як під час оцінки напруженості – нові елементи пов'язані з роботою за комп'ютером.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Багацька ., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах диджиталізації економіки. Вісник НТЕУ. 2019. № 5. С. 23-32. URL: http://visnik.knute.edu.ua/files/2019/05/5.pdf*
2. *Загрядский В. П., Сулимо-Самуйло З. . Методы исследования в физиологии труда. Л. : Наука, 1976. 93 с.*
3. *ундієв Ю. І., Чернюк Ю. І., Шевцова В. М. Напруженість праці як фактор професійного стресу та ризику здоров ю. Український журнал з проблем медицини праці. 2005. № 3-4. С. 90–98.*
4. *Латіна Г. О., уровська А. Г. Особливості організації вільного часу у молоді.Актуальні проблеми громадського здоров я : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Освіта і здоров'я» / відповід. ред. І. О. алиниченко, наук. ред. М. О. Лянной. Т. 2. Суми : ФОП Цьома С. П. С. 93 – 96.*
5. *Латіна Г. О., алиниченко І. О. Аналіз захворюваності із тимчасовою втратою працездатності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів. Сучасні проблеми клінічної та теоретичної медицини : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, молодих вчених, лікарів та викладачів. Суми : СДУ, 2007. С. 174.*

6. *Латіна Г. О., алиниченко І. О. Гігієнічна характеристика професійної діяльності вчителів загальноосвітнього навчального закладу. Моніторинг здоров я школярів: міжсекторальна взаємодія лікарів, педагогів, психологів: наук.-практ.конф. з міжнар.участю., 21-22 жовтня 2009 р.: тези доп. Харків: ДУ «ІОЗП АМНУ», 2009. С.161 – 166.*
7. *Наказ МОЗ України «Про затверд ження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»« № 472/25249 від 06.05.2014 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14*
8. *Гудзь О. Є., Федюніна С. А., Щербини В. В. Диджиталізація, як конкурентна перевага підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 3 (29). 18-24. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2019_3_5*
9. *Гриневич Л. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину: аналітична записка. иїв : иївський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 76 с.*
10. *Савушина І. В. Гігієнічна характеристика умов праці вчителів. Український журнал з проблем медицини праці. 2016. № 2(47). С. 45 – 58.*
11. *У МОЗ назвали кількість учнів і вчителів, які захворіли на коронавірус URL: https://lb.ua/society/2020/11/30/471807_moz_nazvali_kilkist_uchniv_i.html*
12. *Стойкова В. В., Деміракі Т. В., Бурлака Т. Ю., Сливінська Т. О. Управління закладом освіти в умовах карантину : збірник методичних рекомендацій. Миколаїв : ОІППО, 2020. 40 с.*
13. *Щорічна доповідь про стан здоров я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров я України. 2016 рік. МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». иїв, 2017. 516 с.*

UNESCO (2020). Supporting teachers in back-to-school efforts. Guidance for policy-makers.URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373479? fbclid=IwAR1AT--JAAOq5lJrC9Oaf3ri3hhFhDf9yxc47pf-pQfvhwMX

УДК 378. 36:81’29

Д. М. Супрун
доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри спеціальної психології та медицини
Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ, САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проведено аналітичний огляд актуальних питань підготовки, самовизначення та самовдосконалення фахівців спеціальної та інклюзивної освіти в контексті реабілітаційної діяльності. Висвітлено нагальний стан проблеми становлення та розвитку системи професійної підготовки зазначеної галузі. Визначено ключові параметри для забезпечення конкурентоспроможності фахівця зазначеної галузі.

Проведен аналитический обзор актуальных вопросов подготовки, самоопределения и самосовершенствования специалистов специального и